

Otázka 1° k ústní části bakalářské státní zkoušky

I. Evangelizace: hlásání Božího slova

1. Úkol pastorální teologie

Pastorální, někdy také nazývaná praktická, teologie se zajímá o společnou oblast ostatních teoretických disciplin souvisejících s teologií.

Je úzce spojená s praxí a proto se její pojetí s dějinným vývojem mění.

Je samozřejmé, že se pastorální teologie neobejde bez spolupráce se společenskými vědami jako jsou např. filozofie, sociologie, pedagogika podobně.

Pastorální teologie se pokouší odpovědět na otázky po smyslu a směru pastýřské, kazatelské i sociální práce v církvi a ve společnosti. Jejím úkolem je vypracovat na základě biblického svědectví odpovědi na problematiku vedení Božího lidu. Pastorální teologie je středem praktické teologie a pomáhá pochopit její jádro a východisko jako teologie aplikované. Pastorální teologie je zásadní pro zakotvení a zasazení studia praktické teologie do kontextu Bible a teologického myšlení a vede k rozpoznání důležitosti spojení teologického myšlení s praxí.

Evangelium je přitom rozhodujícím bodem, o který se při řešení praktických otázek v pastorační práci musí církve opírat.

Slovo „Evangelium“ se poprvé objevuje v NZ u Matouše 4, 23 . Evangelista říká o Ježíšovi „chodil po celé Galileji, učil v jejich synagógách, kázal evangelium království Božího a uzdravoval každou nemoc a každou chorobu v lidu.“

Podobně najdeme u evangelisty Marka 1, 14 : „Když byl Jan uvězněn, přišel Ježíš do Galileje a kázal Boží evangelium“

Poslední výzvu k hlásání evangelia v NZ najdeme u Marka 16:15 kde Ježíš říká svým učedníkům „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.“

Co je to ono evangelium, které Ježíš hlásá nebo káže?

Slovo evangelium je odvozeno z řec. slovesa euangelizesthai, »hlásat evangelium«. V širším smyslu slova jde o složitou a dynamickou skutečnost (srov. EN 17). Podle slov

Pavla VI., uvedené v Evangelii nuntiandi (EN 24), je evangelium »obnovením lidstva, svědectvím, jasnou zprávou, souhlasem srdce, vstupem do společenství (tj. církve), přijetím znamení (tj. - svátostí), podněty - apoštolátu«. Obecně a etymologicky znamená slovo evangelium „radostnou zvěst“ , „poselství“

Jinými slovy, je evangelium uskutečnění Kristova pověření: »Jděte... učte všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého...« (Mt 28,19).

V NZ se slovem evangelium označuje prvotní předmět křesťanské víry , radostná zvěst o Království Božím, o Mesiáši. Od 2. století se písemné zprávy o životě a učení Ježíše Krista nazývají evangelia.

Katolická církev uznává 4 evangelia a to podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana, přijatá na Tridentuském koncilu (1546) dekretem Sacrosancta.

Byla zde jmenovaná apoštolská exhortace „Evangelium nuntiandi“ (Pavel VI. 1975). Vydaná na závěr sv. roku 1975. Hned úvodní slova dávají tušit, že papež považuje hlásání evangelia za prvořadý úkol a to nejenom v křesťanském společenství nýbrž (a snad především) i mezi těmi, ke kterým se Boží slovo ještě nedostalo. Hlásat evangelium, znamená tedy plnit poslání, které přijali všichni ti, kteří byli křtem přijati za děti Boží.

Povinností Církve a tedy všech věřících je nést evangelium ke všem lidem do celého světa. Hlásat ho svým životem tak, aby každý kdo přijde do styku s věřícím křesťanem, pocítil touhu se s evangelium a jeho učením seznámit.

Nestačí tedy odkazovat na Bibli, případně na kázání kněží. Životní příklad křesťana musí být tím nejpřesvědčivějším argumentem.

„Příklady táhnou“ říkalo se často. Jistě příklady táhnou ovšem jenom tehdy, jsou-li vřazeny do kontextu denního života. Ukázat, že „někdy“ umím žít i jako křesťan, že znám určité pasáže z Bible a o velkých svátcích a snad i některou neděli navštívím bohoslužby, je jenom malým svědectvím o křesťanském životě.

Příklad evangelia musí prostupovat celý život křesťana, jeho soukromou i veřejnou sféru. Přetvářka v jeho životě nesmí mít místo. Na životním stylu věřícího křesťana musí být zřejmé, že čerpá z příkladů Ježíše a jeho učedníků, kteří se stávají pro něho vzorem v uvádění křesťanských norem do denního života.

2. Stručný přehled hlásání evangelia v dějinách

2.1. Ježíš Kristus:

Dokonalým vzorem v hlásání evangelia je Ježíš Kristus. Jeho kerygma je neseno jak božskou moudrostí, tak i lidským přístupem. Po obsahové i formální stránce představuje nedostižné svědectví o Bohu. Jeho řeč není monologická, často obsahuje adresné otázky posluchačům. Je prostá, takže jí každý může porozumět. Je bohatá na podobenství a symboliku, která umožňuje vytušit i v nejběžnějších věcech a dějích kolem nás přítomnost království Božího. "Nikdy nikdo tak nemluvi!.." (Jan 7), hodnotí lid jeho kázání.

Je mocný slovem i činem. Jeho zázraky jsou chápány jako znamení Boží moci a prorockého vhledu do skutečnosti.

Ježíš hlásá dobrou zvěst (εὐαγγέλιον euangelion, evangelium) o brzkém příchodu Božího království a vyzývá k pokání, obrácení a změně smýšlení. Hlásá osvobození od jha formálních a rituálních náboženských požadavků, aby podpořil jejich autentičnost, plnost a neokázalost v lásce k Bohu a k bližnímu. Ježíšova kritika není politická, nýbrž náboženská. Ježíš nadřazuje etické principy sounáležitosti a milosrdenství k bližním nad náboženské. Podporuje pokorné, upřímné, statečné, spravedlivé, utiskované, nemocné atd., a přitom hrozí pyšným, pokrytcům, lidem parazitujícím na náboženství k vlastnímu prospěchu. Klade důraz na milosrdenství, odpuštění, láska k nepřátelům, sebekritičnost, ukazuje smysl sebezáporu, utrpení a snášení obtíží. Jeho následovníci očekávali, že přinese spásu židům i ostatním národům.

Svým učedníkům dává po své smrti příkaz: „jděte do celého světa a kažte evangelium“ (Mk 16,15) – znamená to hlásat příchod Božího království na svět.

2.2. Svědectví apoštolů:

Jako doba apoštolská se označuje období po nanebevstoupení Ježíše Krista. Očití svědci a přímí posluchači hledají způsoby, jak dál hlásat spásu a zvěstovat radostné poselství (evangelium) o eschatologickém Kristově království. Jedná se o zakladatelskou epochu církve, která zahrnuje první a druhou generaci křesťanů. Prvním dokumentem zachycujícím toto období jsou Skutky apoštolů, sepsané evangelistou Lukášem. Ve své podstatě zachycují kázání pouze apoštolských knížat Petra (Sk 1-12) a Pavla (Sk 13 – 28).

Petrovo kázání o letnicích, tak jak ho popisují Skutky, je strhující. Obrací se na 3000 lidí. Je těžké vytušit atmosféru Letnic, která zapůsobila tak mohutně na posluchače

Petrova kázání. Je jisté, že Petrovu řeč provázelo působení Ducha, kterého Ježíš slíbil. Je to tentýž Duch, který působí se stejnou silou i dnes, záleží ovšem na posluchačích evangelia, do jaké míry se nechají tímto Duchem proniknout. Jenom ten kdo se nechá proniknout duchem evangelia, může oslovit druhé.

Dobou poapoštolskou se v historiografii křesťanství označuje období vymezené úmrtím posledního z apoštolů a zahrnující období apoštolských Otců a apologetů. Jako její závěr můžeme označit mučednickou smrt lyonského biskupa Ireneje z Lyonu.

Nejranějším spisem tohoto období je Didaché, (Učení apoštolů) datovaná do posledních desetiletí 1. století, která zachycuje způsoby hlásání evangelia a též i všední detaily života rané církve.

2.3. Druhé a třetí století

velmi náročné období pro hlásání evangelia. Nastupuje pronásledování Ježíšových vyznavačů; církve žije ve skrytosti, ale přitom má neobyčejnou vitalitu a schopnost šířit se do celého tehdejšího světa. Významnou úlohu v té době zastávají především apologeti, obránci víry. Historicky představují apologeté skupinu křesťanských spisovatelů tohoto období, kteří svou víru hájí v prostředí římské říše. Svými odbornými a filozoficky či právně fundovanými spisy se snaží obhájit křesťanství před právními a správními útoky, rovněž před námitkami filozofických škol a gnostiků. Mezi nejdůležitější apologety patří Athenagoras, Justin Mučedník, Irenej z Lyonu, Tertulian, Klement Alexandrijský a Origenes - vynikající kazatel. Jejich obhajoba víry je zároveň hlásáním evangelia.

2.4. Doba po Ediktu milánském:

Církev má konečně příležitost vystupovat veřejně a tedy evangelizovat. Nastupuje období bohaté na kazatelskou činnost. Je to doba takových velikánů jako Jan Zlatoústý, Efrém Syrský, Řehoř Naziánský, Bazil Velký, Ambrož a především Augustin, jehož kázání je hluboké jak co do obsahu tak i do vnitřní energie a dovede ovlivnit vyjadřovací ráz homilie na dlouhou dobu.

V 6. století vynikají další významní kazatelé jako Petr Chryzolog (* kolem r. 380), Lev Veliký (* kolem 400) a především Řehoř Veliký (* asi 540)

2.5. Křesťanský středověk (7. až 16. stol.):

Evangelium hlásané církví, která na mnohde přebírá i moc politickou, začíná prokvašovat společnost v době po stěhování národů. I barbarské kmeny přebírají evangelium skrze velké muže té doby (sv. Kolumbán + 615 v Itálii; sv. Bonifác * kolem r. 680 v Anglii; Beda Ctihodný * 672 v Anglii; Rabanus Maurus * 780 v Mohuči, Cyril a Metoděj * 826 a 815 v Soluni;)

Scholastika pak vnáší do kazatelského poslání rozměr systematický, spekulativní. Teorie zde převažuje nad praxí, abstrakce nad konkrétností. Vzniká kazatelský řád „Ordo praedicatorum“- Dominikáni. Tento žebravý řád založil v roce 1215 na základě augustiniánské řehole španělský kněz Domingo de Guzmán – sv. Dominik. V roce 1216 byl schválen papežem Honoriem III. Úkolem řádu bylo kázat, obracet na "pravou" víru, zpovídat věřící, a působit tak proti katarského herezi v jižní Francii. Kromě dominikánů vznikali i jiné řády zaměřené na lidová kázání (františkáni 1223, karmelitáni 1225, augustiniáni-poustevníci 1256)

2.6. Novověk:

(Za symbolický počátek novověku se nejčastěji považuje rok 1492, kdy Kryštof Kolumbus objevil Ameriku. Konec novověku ohraničuje začátek francouzské revoluce – konec 18. stol.)

V této době především protestantství velmi akcentovalo význam Božího slovo a jeho hlásání. Po Tridentuském koncilu vyniká Karel Boromejský (* 1538) a zvláště pak řád Societa Jesu – Jezuité. Je to však také doba velkých rozporů v samotné církvi, což se projevilo na jejím oslabení a rozdělení. Ani v této době však svědectví evangelia nezaniká a šíří se dál i přes politickou nepohodu té doby.

2.7. Moderní dějiny:

(Počátek moderních dějin můžeme položit do období vypuknutí francouzské revoluce v r. 1789 až do vypuknutí 1. světové války)

Republikánský režim ve Francii svou zahraniční i vnitřní politikou (svržení a poprava francouzského krále) rozpoutal konflikty známé jako Francouzské revoluční a napoleonské války. Francie jimi dosáhla silné mezinárodní pozice, a získala pod svou kontrolu značnou část tehdejší Evropy. Tento stav trval až do porážky Napoleona Bonaparte v bitvě u Waterloo 18. června r. 1915

Na udržení pořádku v Evropě měla dohlížet tzv. Svatá aliance - spolek Pruska, Rakouska a Ruska.

Absolutistického režimy byly ale v mnoha evropských zemích negovány revolucemi v letech 1830 a 1848 a následným vnitropolitickým vývojem až do začátku 20. století, během něhož došlo u mnoha států k vytvoření konstitučního státního zřízení. Silný nacionalismus a zápolení mezi velmocemi o získání co největšího množství kolonií a vlivu na světový vývoj vedl k vypuknutí první světové války.

V první polovině 20. století zažívala západní civilizace značný rozkvět a ekonomickou prosperitu, avšak tento slibný vývoj vzal za své krachem na newyorské burze a vypuknutím hluboké ekonomické krize, která se projevila na přelomu dvacátých a třicátých let, přičemž v některých státech ještě na počátku druhé světové války nebyla ekonomika zcela zotavena. Právě špatná hospodářská situace umožnila v Evropě vzestup nedemokratických režimů, mezi nimiž byl nejvýznamnější režim nacistů v tehdejším Německu.

Tento politický přehled je nutný k tomu, abychom si uvědomili složitost situace ve které se církve nacházela.

Osvícenství velmi rozvrátilo jednotu církve, zvláště ve Francii a negativně ovlivnilo i teologické myšlení té doby. Z univerzity v Tübingenu, která byla rozdělena na katolickou a protestantskou, se hlásalo zcela nekřesťanské učení. Bible byla dle tamního učení jen symbolické Boží zjevení a zmrtvýchvstání a zázraky Ježíšovy jenom mýty. Samozřejmě se s tímto učením odmítalo i papežství.

Současně však vznikaly nové řády, které zastávali tradiční katolické učení (redemptoristé, trapisté, školští bratři). Vznikala též nejrůznější duchovní hnutí (úcta k Božskému Srdci). Svobody se církve dočkala až po porážce Napoleona v r. 1815. Církve však brzy musela bojovat proti liberalismu, který se částečně inspiroval francouzskou revolucí a měl silně protikřesťanský ráz.

Ke sporům mezi církví a státem docházelo především v Rakousku. Josefínský dohled nad církví zde pokračoval, ovšem ve ztenčené míře.

Papež Pius VII. Se nepřipojil k politickému bloku „Svatá aliance“, jehož cílem bylo poručníkování států nad církví. Posílení liberálního hnutí po roce 1848 odsoudilo absolutismus k zániku, i když ten ještě jistou dobu přetrvával. Liberální hnutí a jeho nepřátelský postoj ke katolické církvi však vyvolalo nové problémy.

Za takové situace bylo sice hlásání Božího slova přehlušeno, ale ne zcela umlčeno.

2.8. Období po roku 1950:

Temná léta pro církve, ale zároveň houževnaté hlásání evangelia v prostředí pronásledování a nenávisti. Ani v této době nebyla církev umlčena a vždy dokázala najít cesty jak oslovit své věrné, ale i hledající.

Nejčastější formou hlásání evangelia byly samizdaty a též literatura dovážená tajně ze západu. Veřejné hlásání Božího slova nebylo sice zcela zakázáno, ale návštěvníci bohoslužeb byli zastrášováni a někteří z nich i perzekuováni pro své náboženské přesvědčení. Hodně v této době vykonala i tzv. skrytá církev, omezující se na užší okruh věřících.

Rok 1986 otevřel znovu cestu k náboženské svobodě.

2.9. Sekularizace:

Evangelizace se v tomto moderním světě setkává s velmi nebezpečným jevem a to sekularizací. (sekularizace – zesvětštění, laicizace, omezování církevního vlivu) **Benedikt XVI. ve svém poselství** ke Světovému dni misií připomíná, že evangelizace je podstatným rozměrem Církve. V době sekularizace, která mnohé vede k životu, jako by Bůh neexistoval, je ještě naléhavějším úkolem než dříve hlásat Boží slovo“ (RV - z poselství papeže ke světovému dni misií). „Evangelium nepatří výlučně tomu, kdo ho přijal, ale je to dar, dobrá zpráva určená ke sdílení. Každý pokřtěný je povolán šířit dobrou zprávu. Je to dokonce ta nejcennější služba, kterou Církev může poskytnout lidstvu a každému jednotlivému člověku hledajícímu hluboké důvody své vlastní existence. Úkol přinášet evangelium, píše papež, nikdy neztratil svou naléhavost a my nemůžeme zůstat klidní, pomyslíme-li na to, že po dvou tisíci letech ještě existují národy, které neznají Krista a dosud neslyšely jeho poselství naděje“.

Bohužel, pokračuje papež „rozšiřuje se zástup těch, kteří evangelium již slyšeli a přesto na něj zapomněli a opustili ho, a kteří v Církvi nevidí své místo. Také v tradičně křesťanské společnosti jsou dnes mnohá prostředí, která se uzavírají před slovem víry.“ Tolik Benedikt XVI. k situaci v dnešním světě.

3. Co je evangelizace? Její úkol:

Evangelizace je jasné vyznání, že v Ježíši Kristu je Pán, který chce, aby se jeho slovo dostalo ke každému člověku.

Evangelizovat znamená sloužit člověku tím, že se mu zjevuje Boží láska. (Redemptoris missio)

Církev má tedy důležitý úkol a to seznámit lidi s Kristem a jeho učením, evangeliem. Vrcholem evangelizace je jasné vyznání, že v Ježíši Kristu se poskytuje každému člověku možnost spásy, jako dar Boží.

Spása je především osvobození člověka od hříchu a od zlého ducha ale i ode všeho, co člověka trápí a utlačuje. Přináší i radost z toho, že my známe Boha a on nás zná. (Evangelii nuntiandi)

Bohužel, často se setkáváme s nezájmem o křesťanské náboženství a není přitažlivá ani osobnost Ježíše. Tradiční náboženství se z našeho prostředí vytrácí a touha po duchovnu je nahrazována jinými, cizími náboženstvími, převážně východní proveniencí. Nezřídka se setkáváme i s velkým zájmem o okultismus a dokonce o satanismus. Proč není křesťanství v dnešní době přitažlivé? Je docela možné, že na vině je právě evangelizace, která neumí zvolit takovou metodu, která by dnešního, technicky zaměřeného, člověka dokázala oslovit a přitáhnout. V hlásání Božího slova je církev, nebo snad církve, nepřesvědčivá ne tak svým obsahem, jako spíše formou. Je samozřejmé, že oslovit dnešního, především mladého člověka je velmi náročné, vzhledem k velké škále nabídek které dnešní svět nabízí a mnozí už předem jakékoliv náboženství předem odmítají už kvůli zakořeněným předsudkům v naší společnosti. Po naplnění a nalezení smyslu života však lidé touží, jenže toto hledají na nesprávné cestě. A přitom osobní vztah s Bohem, skrze Ježíše Krista, toto naplnění přináší. Úkolem evangelizace tedy je hlásat Boží slovo ať je to vhod či nevhod, usvědčovat, domlouvat a napomínat v trpělivém vyučování. (srov. 2Tim 4,2)

Podle apoštolské exhortace *Evangelii nuntiandi* je úkol evangelizace zcela jasný: „Evangelizovat znamená pro církev přinášet radostnou zvěst všem společenským vrstvám a třídám a jejím vlivem zevnitř přetvářet lidi samotné, vytvářet z nich nové lidstvo....Ale nové lidstvo není možné bez nových lidí, obnovených křtem[47] a životem podle evangelia.[48] Účelem evangelizace je právě dosáhnout této vnitřní proměny. Krátce a správněji by se dalo říci, že církev evangelizuje, když působením pouhé božské síly poselství, které hlásá,[49] přeměňuje osobní i kolektivní vědomí lidí, činnost, které se věnují, i jejich vlastní život a prostředí“.

Je to vlastně dílo Ducha svatého, působícího skrze ty, kteří křtem byli napojeni na Krista. Jan Pavel II. ještě jako arcibiskup řekl: „Pokud jde o obsah zvěstování, nejedná se zde v první řadě o představování dogmat, ale o zvěstování evangelia, které je poselstvím, Jehož centrum je tvořeno tajemstvím Ježíše Krista.“

3.1. Kdo má evangelizovat?

Ze Skutků apoštolů vysvítá, že v prvním období církve misie byly chápány jako samozřejmé ovoce křesťanského života, jako úkol pro každého věřícího. Tentýž úkol platí i v dnešní době. Úkolem každého kdo byl křtem napojen na mystický vinný kmen kterým je Kristus, je svědčit svým životem o tomto tajemství a hlásat velké dílo spásy. Misijní poslání platí tedy pro všechny diecéze, farnosti, pro všechny křesťany. (Redemptoris missio). Je tedy naší povinností dávat příležitost těm, kteří zatím Ježíše nepoznali a nebo kterým se z jejich života vytratil, znovu objevit jeho přítomnost a jeho veliký dar spásy. *„Člověk se dnes nemůže setkat se vzkříšeným Ježíšem jako kdysi apoštolé. Mohl by se s ním však setkat v životě věřících.“ (Vladimír Boublík)* Ježíš přinesl evangelium a ti kdo v něho uvěřili jsou zde proto, aby jej nesli dál do celého světa. (Pavel Korosin) Prvními hlasateli evangelia nemusí být vždy nutně kněží. Je jisté, že je to jejich prvořadý úkol. Oni jsou na prvním místě odpovědni za jim svěřené společenství. To však neubírá nic z odpovědnosti ostatních věřících, zvláště pak rodičů a vychovatelů.

3.2. Jak zvěstovat evangelium:

Znovu je třeba zalistovat v Apoštolské exhortaci „Evangelii nuntiandi“ kde papež Pavel VI. říká: *„pro církev je prvním evangelizačním prostředkem svědectví vydávané skutečně křesťanským životem, v němž se člověk zcela oddá Bohu, ale přitom s bezmeznou horlivostí stejně miluje i svého bližního.... dnešní člověk raději naslouchá svědkům, kteří něco dokazují činy, než učitelům, kteří to vykládají slovy, a učitelům naslouchá jen tehdy, jsou-li zároveň i svědky.“*

Za evangelizační službu nejsou odpovědni pouze biskupové a jejich pomocníci kněží, jak bylo výše poznamenáno. Věřící laik dokáže mnohem přesvědčivěji zapůsobit na své okolí svědectvím svého života.

Z výše řečeného jasně vyplývá, že při hlásání evangelia musí být přítomné oba póly – svědectví slova i svědectví života, svědectví ze strany kněžství služebného i všeobecného.

Člověk dnešní doby věří víc svědectví než učitelům. Toto ale nestačí, protože naše svědectví musí být objasněno "důvody naší naděje" - jasným a nepochybným hlásáním.

Z výše řečeného jasně vyplývá, že při hlásání evangelia musí být přítomné oba póly – svědectví slova i svědectví života, svědectví ze strany kněžství služebného i všeobecného.

Jsou čtyři základní pravdy hlásání křesťanství (kerygma):

- 1) Bůh každého miluje a má s ním dobrý plán.
- 2) Hříchem je ale každý od dobrého Boha oddělen.
- 3) V Ježíši Kristu je nabídnuta záchrana a nové spojení s Bohem.
- 4) Tato záchrana v Ježíši Kristu a nový život z Ducha jsou nabídnuty každému člověku.

Při evangelizaci je třeba si uvědomit, že tato nebude nikdy možná bez působení Ducha svatého, neboť: „on působí v každém hlasateli, vnuká mu slova, jež by ho sama od sebe nenapadla a uschopňuje duši toho, kdo naslouchá. Poselství evangelia je schopno samo od sebe vzbudit víru“. (Evangelii nuntiandi 75)

Naše poslání se tedy nezakládá na lidské schopnosti, ale na moci zmrtvýchvstalého Pána.

V jednom ze svých projevů povzbuzoval papež Jan Pavel II. všechny, kteří se chtějí podílet na šíření evangelia slovy: „Nemějte strach jít do ulic a na veřejná místa a jako první apoštolové hlásat radostnou zvěst spásy! Teď není doba stydět se za evangelium. Nyní je čas k tomu, aby bylo hlásáno ze střech. Evangelium nesmí být ukrýváno ani ze strachu, ani z lhostejnosti. Musí být vystaveno na oči tak, aby lidé viděli jeho světlo a chválili nebeského Otce“.

4. Kněžská služba.

Službou kněží se zabýval i II. vatikánský koncil a své výsledky shrnul do dekretu „*Presbyterorum ordinis*“. Hned v úvodní kapitole se koncilní otcové zamýšleli nad tím co je vlastně podstatou kněžství a jaké je jejich poslání.

V Kristově církvi nemají všichni její členové stejné úkoly. Všichni jsme se sice stali královským kněžstvem a všichni tedy máme podíl na poslání celého těla. (Srov. 1 Petr 3,15) . Ježíš si však povolal některé ze svých blízkých, kterým dal posvátnou moc přinášet oběti, odpouštět hříchy a vykonávat kněžské jiné funkce. Vkládáním rukou se uděluje vybraným kandidátům kněžská moc, která je pokračováním moci Kristovy nejvyššího Velekněze (srov. „Všeobecné pokyny k římskému misálu 4“.) Je to sám

Bůh, který dává kněžím milost být služebníky Ježíše Krista a vykonávat mezi národy posvátný úřad hlásání evangelia. (PO 2)

„Služba kněží začínající hlásáním evangelia, čerpá totiž všechnu svou sílu a moc z Kristovy oběti a je zaměřena k tomu, aby „celá vykoupená obec, to je shromáždění a společenství svatých, byla podávána Bohu jako všeobecná oběť skrze Velekněze, který i sám sebe obětoval za nás v utrpení, abychom byli tělem tak vznešené Hlavy.“ (Srov. PO 2)

Cílem služby a života kněží je tedy oslava Boha Otce v Kristu, spočívající v tom, že lidé přijímají vědomě, svobodně a vděčně dílo, které Bůh uskutečnil v Kristu, a projevují je celým životem. Kněží, když se modlí nebo adorují, když kážou slovo, když přinášejí eucharistickou oběť a udělují ostatní svátosti nebo když prokazují lidem jiné služby, přispívají k rozmnožení Boží slávy a k rozvoji božského života v lidech.

4.1. Úkoly kněze

Činnost kněží je rozmanitá a nelze se domnívat, že jejich místo je pouze na čele farního společenství, i když jejich činnost převážně s touto funkcí spojujeme.

Kněžská služba je jistě bohatá na nejrůznější činnosti, je však možné stanovit určité priority, které kněz nemůže už ze svého svěcení opomíjet. Na prvním místě je kněz služebníkem a hlasatelem Božího slova. Toto se očekává od kněze plným právem.

Vždyť „víra je ze zvěstování a zvěstování z pověření Kristova“. (Řím 10,17)

Kněží mají být však nejen kazateli ale i učiteli božské vědy, protože mají podíl na nejvyšším učitelském úřadu jejich Mistra. Jsou však také přísluhovateli svátostí, zvláště eucharistie. Jsou služebníci toho, který pro nás vykonává v liturgii svůj kněžský úřad skrze Ducha svatého. Vždyť eucharistie je zdrojem i cílem všech svátostí. Všechny z ní vyvěrají a k ní směřují. Předsedají eucharistickému shromáždění křesťanského společenství. Jejich život musí být proniknut modlitbou, aby tak svým příkladem vedli ostatní věřící k dokonalejšímu duchu modlitby.

Kněží, úměrně svému podílu, jsou ve své službě vůdci svého lidu, vždyť vykonávají úřad Krista, Hlavy a Pastýře. Mají s lidmi jednat podle požadavků křesťanského učení a života, mají je poučovat a také napomínat podle slov apoštola: „*Přicházej s ním, ať je to vhod či nevhod, usvědčuj, zakazuj, povzbuzuj s všestrannou trpělivostí a znalostí nauky*“ (2 Tim 4,2).

Obzvláště se mají věnovat chudým a slabým. Nést evangelium k takovým lidem, je znamením mesiášského díla. (Srov. Lk 4,18.) Důležitým momentem kněžské činnosti je také zájem o rodinu. Vždyť zde mají vyrůstat nové generace Kristových učedníků. Nejvíce však necht' se starají o nemocné a umírající, navštěvují je a posilují v Pánu. (PO 6)

Jistě že těchto několik poukazů na kněžskou činnost ji ani zdaleka nevyčerpává. Ve spolupráci s věřícími laiky nachází kněží i jiné aktivity, které přispívají k růstu křesťanského společenství a tak ke hlásání evangelia.

4.2. Pastorační činnost kněze.

Kdybychom chtěli stanovit priority pastorační činnosti kněze, dostali bychom se do velmi svízelné situace. Nepochybně bychom museli postavit na první místo hlásání evangelia, protože „víra je z hlásání“ (Řím 10,17). Tam kde je už víra zakotvena přichází na řadu svátosti. Jenže vedle této základní činnosti je nakupeno mnoho nejrůznějších aktivit, závislých na prostředí ve kterém kněz působí a záleží pak na jeho rozvážnosti s jakou stanoví příslušné priority.

Vždy si však musí uvědomovat, že tam kde působí není jeho činnost omezena pouze na často jen úzký okruh věřících, nýbrž musí umět oslovit i ostatní skupiny v jeho prostředí.

Ježíš ve své velekněžské modlitbě prosí za ty, kteří „nejsou ze světa, jako ani on nejsem ze světa“ (srov. Jan 17,11). Toto odlišení však neznamená odloučení.

Není to ani lhostejnost, ani bázeň, ani pohrdání. Služba kněží vyžaduje ze zvláštního důvodu, aby nenapodobovali příklady tohoto světa.

Žádá se sice od nich, aby žili v tomto světě mezi lidmi, aby znali ty, kteří jsou jim svěřeni, ale zároveň aby hleděli přivést i ty, kteří „nejsou z tohoto ovčince, aby i ony slyšely Kristův hlas a aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř.“ (Srov. Jan 10,14-16.)

K dosažení tohoto cíle je třeba, aby se kněží snažili dosáhnout ctností, které jsou právem oceňovány v lidské společnosti, jako je dobrota srdce, upřímnost, síla ducha a stálost, vytrvalá snaha o spravedlnost, zdvořilost a jiné, které doporučuje apoštol Pavel slovy: „*Mějte zájem o všechno, co je pravdivé, co je čestné, co je spravedlivé, co je nevinné, co je milé, co slouží dobré pověsti, a o každou zdatnost nebo činnost, která si zasluhuje chválu*“ (Flp 4,8).

Kněží kteří chtějí vést společenství věřících: „ať jsou nakloněni ke slitování, milosrdenství vůči všem, ať bloudící přivádějí zpět, ať navštěvují všechny nemocné a

nezanedbávají žádnou vdovu, sirotka nebo chudého. Ať se starají o dobro před Bohem i před lidmi, varují se každého hněvu, ohledu na osoby, nespravedlivého posuzování; ať se zdaleka vyhýbají každé lakotě, ať nejsou lehkověrní nebo příliš přísní v úsudku, ať si jsou vědomi, že my všichni snadno podléháme hříchu“ (ed. F. X. Funk, Patres Apostolici, I, s. 273)

4.3. Kněží - vůdci Božího lidu

proto jim přísluší: „jako vychovatelům ve víře starat se buď přímo nebo prostřednictvím jiných o vedení jednotlivých věřících v Duchu svatém k rozvíjení vlastního povolání podle evangelia, k upřímné a čínorodé lásce a k svobodě, k níž nás osvobodil Kristus. (25)((25/Srov. Gal 4,3; 5,1.13.)) Málo pomohou sebekrásnější obřady nebo vzkvétající spolky, není-li to všechno zaměřeno na výchovu lidí ke křesťanské zralosti.“ (PO 3)

Není snad nutné připomínat, že zvláštní zájem musí věnovat dětem a dorůstající mládeži. Bude už záležet na jejich schopnostech a charismatech s jakými tuto, dnes tak delikátní, skupinu dokáže oslovit. Umět udržet právě ji a utvořit z ní živé společenství je předpokladem pro to, aby se později stali horlivými pokračovateli v poznávání víry. Mimoto církevní společenství musí kněz přistupovat k duším, které má přivést ke Kristu, opravdu mateřsky s láskou, modlitbou, příkladem i skutky kající. Je to účinný nástroj k vyznačení a upravení cesty ke Kristu a jeho církvi pro ty, kdo dosud nevěří, ale též k povzbuzování, živení a posilování samotných věřících v jejich duchovních zápasech. (Srov. PO 6)

Kněz v této laické a postmoderní době se nesmí chovat jen obranně a nebo kriticky. Musí se setkávat s tímto typem dnešního člověka, snažit se ho pochopit a najít způsob jak mu přiblížit Boží zjevení srozumitelnou řečí, protože dnešní člověk se už nesetkává s Bohem tak lehko jako v minulosti. Od doby novověku se člověk stále „osvobozuje“ od Boha i od prostředí, ve kterém Bůh je. Vytváří si tak „umělý“ svět. Cítí se zotročený a odcizený. Proto bojuje za lidská práva, vrhá se do proudů kulturní a sexuální revoluce. Tam cítí své sebeuplatnění. V dnešním světě se u člověka vztah k Bohu rodí jinak, než tomu bylo v minulosti.

Náboženská víra jednotlivce už není chráněná společenstvím. Jeho víra je vystavena vnějšímu tlaku, a proto ten kdo není hluboko zakořeněný ve víře, ji může velmi lehce ztratit. Kněží musí proto vycházet ze zkušeností dnešního člověka. Toto všechno musí mít dnes na mysli, když vstupují do kontaktu se společností.

5. Laický spolupracovník – důležitý hlasatel evangelia

I když kněží na základě svátosti svěcení vykonávají vznešenou a nutnou službu otce a učitele Božího lidu a pro Boží lid, přece jsou zároveň se všemi věřícími křesťany Pánovými uředníky, kteří se stali účastníky jeho království díky povolání od Boha. Na růstu Božího království se tedy nepodílí pouze zasvěcené osoby, nýbrž každý kdo podle svých schopností a možností hlásá svým životem Boží království zde na zemi. Taková práce laiků má být upřímně uznávaná a podporovaná. Pavel VI. v dekretu *Presbyterorum ordinis* povzbuzoval kněze: „*Ať ochotně naslouchají laikům, bratrsky zvažují jejich přání a uznávají jejich zkušenosti i odbornou příslušnost v různých oblastech lidské činnosti, aby společně s nimi dovedli rozpoznávat znamení doby. Při zkoumání duchů, zdali jsou z Boha, (54)((54/Srov. 1 Jan 4,1.)) ať citem víry odkrývají rozličné dary laiků, jak malé, tak i významnější, a s radostí ať je uznávají i pečlivě podporují. Mezi Božími dary, jež se četně u věřících vyskytují, si zaslouží zvláštní péče ty, které přitahují mnohé k vyššímu duchovnímu životu. Rovněž mají s důvěrou svěřovat laikům úkoly ve službě církve a ponechat jim svobodu a prostor k jednání, mají je i rozvážně povzbuzovat, aby se dávali do díla též z vlastního popudu. (55)((55/Srov. 2. vat. koncil, Věrouč. konst. o církvi *Lumen gentium*, čl. 37: AAS 57 (1965), 42-43.))*“ (PO 9)

Z čeho se odvozuje právo a povinnost laiků na apoštolátu v církvi, na to jasně poukazuje II. Vatikánský koncil dekretem *Apostolicam actuositatem*. Snahou sněmu bylo dát nový podnět k apoštolské činnosti Božího lidu. Dekret říká: „*Povinnost a právo apoštolátu pro laiky se odvozuje přímo z jejich spojení s Kristem jako hlavou. Neboť když byli křtem včleněni do tajemného Těla Kristova a biřmováním utvrzeni silou Ducha svatého, sám Pán je pověřuje apoštolátem. Jsou posvěceni na královské kněžstvo a na svatý lid (srov. 1 Petr 2,4-10), aby svou veškerou činností přinášeli duchovní oběti a po celém světě vydávali svědectví Kristu. Svátosti, zvláště nejsvětější eucharistie, jim udělují a živí v nich tu lásku, která je jakoby duše veškerého apoštolátu. (3)((3/Srov. tamtéž, čl. 33, s. 39; srov. také čl. 10, s. 14.)) (AA 3)* Takový apoštolát se uskutečňuje ve víře, v naději a v lásce. Na druhé straně nemohou být laická hnutí jakousi protiváhou k činnosti kněží. Ti žijí mezi laiky proto, aby všechny vedli k jednotě lásky, „*aby se v bratrské lásce navzájem srdečně měli rádi a v uctivosti předcházeli jeden druhého*“ (Řím 12,10). Je tedy na nich, aby rozdílné názory a charismata uváděli v soulad tak, aby se ve společenství věřících nikdo necítil cizincem.

5.1. Úkoly laiků.

Pojem laik je velmi často v církvi milně interpretován. Není to rozhodně ten, kdo pouze zdálky přihlíží církevnímu dění a koná si své nutné povinnosti. Laici mají v církevním společenství své nezastupitelné místo. Budují Boží království svým svěděním víry podle vlastních možností a darů, které jim byly dány Duchem svatým.

Výhodou laiků je to, že žijí v prostředí, kam má kněz někdy jen velmi omezený přístup.

Laik tak může svým svěděním života lépe oslovit ty, ke kterým má kněz často velmi daleko. Nejsou však jenom tyto okolnosti, které mají vést laiky ke svědectví evangelia.

Je zde i základ teologický. Vždyť ti kteří byli křtem přivtěleni ke Kristu a posíleni Duchem svatým, se stali královským kněžstvem a svatým lidem (srov. 1 Petr 2,4-10)

Tím získávají pověření k evangelizaci a svědectví víry v Ježíše Krista.

Je-li úkolem biskupa bdít nad správností předávání víry, má být laik právě svědkem víry.

5.2. Laik a pastorační činnost

Každý laik podle svých vědomostí a schopností by se měl snažit přispět k životu farního společenství. Vždyť každý pokřtěný je povolán k práci na vinci Páně. Ježíš každého člověka, který přichází na tento svět vybízí: *"Pojď i ty na mou vinci!"*

Jan Pavel II. v postsynodálním listu *Christifideles* se na laické pracovníky obrací těmito slovy: *„... pastýři musí uznat a podporovat služby, úkoly a funkce laiků. Ty mají svůj svátostný základ ve křtu a biřmování a často také i v manželství. Je-li to užitečné nebo nutné pro dobro církve, mohou pastýři svěřit laikům podle norem univerzálního práva určité úkoly, které jsou sice spojeny s jejich pastýřským úřadem, ale nepředpokládají kněžské svěcení“*. Tuto skutečnost podporuje i církevní právo *“Kde to vyžaduje potřeba církve a nejsou k dispozici kněží, mohou též laici – i když nejsou lektory nebo akolyty – podle ustanovení právních předpisů plnit určité funkce... (CIC, kán. 230 § 3.)*

Laik tedy působí v církvi v síle svátostí, které přijal a s podporou Ducha svatého. Takto se laici podílí na růstu Kristova tajemného Těla, to je církve. Z toho jako samozřejmost vyplývá, že laik je do církevního společenství zařazen hierarchicky a ve spolupráci s ostatními nositeli Darů Božího Ducha. Je proto nutné, aby každý laik respektoval hierarchickou strukturu církve. Synodální Otcové se jednoznačně vyslovili za cenný apoštolský přínos laiků, kteří se svou činností angažují pro evangelizaci, posvěcení a

křesťanskou inspiraci v sekulární oblasti, jakož i za jejich ušlechtilou a pohotovou ochotu zastupovat v situacích akutní nebo trvalé potřeby na poli církevním.

5.3. Laik a jeho místo v pastoraci.

Každý laik má své místo v některém z farních společenství, kde může nabídnout své služby a pomoc ku prospěchu všech. Jeho aktivní činnost nachází své místo:

- 1 – při slavení liturgie, která je zdrojem a posilou veškerého pastoračního jednání.
- 2 – při svědectví vlastního života o Kristu. (martyria)
- 3 – v odpovědném a systematickém vyučování druhých ve víře (katechizace)
- 4 – ve vedení druhých ke Kristu (evangelizace)
- 5 - ve službách pro potřebné (diakonia)

Máme-li vyjmenovat místa nejčastějšího působení laiků, pak je třeba označit:

- a - rodinu, jako základní buňku křesťanského života, kde se upevňuje ve všech členech, zvláště pak v dětech, víra a učí se lásce k bližnímu.
- b - pracovní prostředí, kde je možnost poukázat na křesťanské hodnoty které zkvalitňují společenský život
- c - škola a výchovná zařízení
- d - pečovatelská zařízení jako nemocnice, domovy pro seniory, ústavy se sociální péčí
- e - farní poradní a vzdělávací střediska
- f - vedení biblických a katechetických skupin
- f - a jistě ne na posledním místě liturgická shromáždění, kde laici bývají nepostradatelnými spolupracovníky duchovních.

Z výše jmenovaných aktivit a míst působení laika nesmí vyplynout dojem, že se v tomto případě jedná o druhořadého kaplana, nýbrž o vzdělaného a kompetentního spolupracovníka kněží.

5.4. Podmínky k práci laiků.

K tomu aby laici mohli vykonávat úspěšně svou práci, je třeba jim vytvořit patřičné podmínky. Především musí mít možnost účasti na vzdělávacích programech, které v současné době nabízí každé diecézní pastorační centrum. Pod vedením vysokoškolských pedagogů mají tak možnost získat vědomosti, které budou uplatňovat ve farní činnosti.

Ne méně důležité je vybudování materiálního zázemí, jako jsou prostory pro vyučování a vzdělávání, pro nejrůznější kulturní a společenské akce a jinou zájmovou činnost. Vybavení pro tento druh činnosti je v dnešní době absolutně nezbytné. Nelze spoléhat jenom na horlivost a zájem ze strany věřících, je třeba se přizpůsobit dnešním nárokům, které nemusí směřovat k přehánění a výstřednostem.

Dobrá spolupráce s představenými je dalším předpokladem k dosažení dobrých výsledků a k povzbuzení ostatních členů. U svých představených musí laici nacházet porozumění pro svou činnost, zároveň se však musí nechat vést a být ochotní naslouchat radám a připomínkám z jejich strany.

Jistě budou povzbuzením pro všechny laiky slova obezřetného pastýře, papeže Pia XII., který řekl: „*Věřící, a ještě konkrétněji **laici**, stojí v přední linii života církve; jejich prostřednictvím je církev, životním principem lidské společnosti. Proto musí mít zvláště oni stále hlubší vědomí, že **nejen patří k církvi, ale že jsou církví**, to jest společenstvím věřících na zemi pod vedením papeže jako společné hlavy a biskupů s ním spojených. **Oni jsou církev**”.*

(AAS 38 (1946), 149.)

6. Závěr

Ve své závěrečné modlitbě se Ježíš obrací k Otci a prosí: „...aby všichni byli jedno, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli jedno v nás.“ (Jn 17,21)“. Prosí tedy za jednotu, která by měla vládnout nejenom mezi jeho učedníky, nýbrž mezi všemi lidmi, všude a stále. A tuto jednotu mají hlásat a dosvědčovat jeho učedníci. Boží slovo z jejich úst bude tuto jednotu podporovat a upevňovat.

Leonard Sullivan je učitelem v mezinárodním katolickém výcvikovém středisku CEG pro pouliční evangelizaci v Londýně. Evangelizaci se věnuje intenzivně už 46 let, začal dávno před II. vat. koncilem. S omluvou C. S. Lewisovi napsal krátkou kapitolu z „nedávno zachyceného Satanova vzkazu jeho démonům“ - jak zneškodnit evangelizátory a evangelizaci vůbec. Uvádím jen několik málo z jeho „rad“:

- „Ať se o evangelizaci co nejvíce mluví, píše, diskutuje a debatuje. Je to nejjistější způsob, jak zajistit, aby se pro ni prakticky vykonalo málo nebo nic“,

- "Připomínejte jim, že aktivně evangelizující církev může snadno narazit na ostatní křesťanské církve. Je lepší nic nedělat, nebo lidem nabízet nejnižší, nemastný neslaný společný jmenovatel všech křesťanských vyznání".

- „Podporujte vznik nových náboženských spolků, uskupení, výborů a velkých akcí, které by duplikovaly to, co už se jinde dělá. To vyvolá v aktivních křesťanech dojem, že jsou velice vytíženi, a ve skutečnosti je to odvede od toho, co Ježíš skutečně chce, aby dělali“.

Těmito radami se jistě nebudou řídit ti, kteří si vzali evangelizaci za svůj pastorační úkol. Opatrnosti ovšem nikdy nezbyvá, jak říká jedno moudré přísloví.

Obsah

I. Evangelizace - hlásání Božího slova

1. Úkol pastorální teologie

2. Stručný přehled hlásání evangelia v dějinách

2.1. Ježíš Kristus

2.2. Svědectví apoštolů

2.3. Druhé a třetí století

2.4. Doba po Ediktu milánském

2.5. Křesťanský středověk (7. až 16. stol.)

2.6. Novověk

2.7. Moderní dějiny

2.8. Období po roku 1950

2.9. Sekularizace

3. Co je evangelizace? Její úkol

3.1. Kdo má evangelizovat?

3.2. Jak zvěstovat evangelium?

4. Kněžská služba

4.1. Úkoly kněze

4.2. Pastorační činnost kněze

4.3. Kněží - vůdci Božího lidu

5. Laický spolupracovník – důležitý hlasatel evangelia

5.1. Úkoly laiků

5.2. Laik a pastorační činnost

5.3. Laik a jeho místo v pastoraci

5.4. Podmínky k práci laiků

6. Závěr

Celý dodatek Leonarda Sullivana.

1. Svádějte lidi ke konání dobrých skutků - na špatném místě a ve špatný čas. Například ten, kdo má nevyužitý dar hlásání, by měl být povzbuzován, aby se ujal aranžování květin kolem oltáře. Ti, kdo už svůj dar hlásání využívají, by měli být vedeni k účasti na nějakém dalším dobrém díle, aby nemohli pořádně dělat ani jedno ani druhé.
2. Pokoušejte je k tomu, aby vzhlíželi s obdivem k obzorům křesťanství, hlavně těm minulým (růžové brýle případně dodáme), a aby tak konsternováni zůstali stát na místě a neudělali nic.
3. Vzhledem k tomu, že je většinou neefektivní svádět aktivního křesťana k vážnému hříchu, podporujte menší hříchy. Až se dostane do fáze "lehké hříchy jsou nezávadné", zanechte ho jeho vlastní setrvačnosti. Zanech ho to tak daleko od Ježíše Krista, že na něj ani nevzpomene a nebude ho chtít ani v hodině smrti.
4. Ať se o evangelizaci co nejvíce mluví, píše, diskutuje a debatuje. Je to nejjistější způsob, jak zajistit, aby se pro ni prakticky vykonalo málo nebo nic.
5. Připomínejte jim, že aktivně evangelizující církve může snadno narazit na ostatní křesťanské církve. Je lepší nic nedělat, nebo lidem nabízet nejnižší, nemastný neslaný společný jmenovatel všech křesťanských vyznání.
6. Přesvědčte biskupy a kněze, ať kážou ve stylu "Hlavně buďte slušní a hodní a dávejte dobrý příklad." Lidé budou předpokládat, že to v zásadě už dělají, takže přestanou naslouchat a budou ignorovat vše ostatní, co by eventuálně mohlo být řečeno. Výsledkem bude křesťanství bez Ježíše Krista.
7. Podporujte vznik nových náboženských spolků, uskupení, výborů a velkých akcí, které by duplikovaly to, co už se jinde dělá. To vyvolá v aktivních křesťanech dojem, že jsou velice vytíženi, a ve skutečnosti je to odvede od toho, co Ježíš skutečně chce, aby dělali.

8. Ať si křesťané stále stěžují a ať reptají nad svými těžkostmi. Může to být velmi nakažlivé a jistě to oslabí celou církev.

9. Zaměstnejte jejich představené nedůležitými záležitostmi, na kterých vyplývají svou energii, aby nezbyl čas na rozlišování směru a vize v podstatných věcech.

10. Podporujte pokoru (samozřejmě falešnou), aby křesťané podceňovali svou hodnotu v Ježíši Kristu pro budování království. Ať se cítí tak neužiteční, že nebudou chtít dělat naprosto nic.